

S'Esclop

II època, any III
3,25 €

Quadern cultural

15

Far del cap de Cala Figuera, Calvià, Mallorca, Joan

ÒSCAR AGUILERA
AGUSTÍ P. AGUILÓ
J. - E. CIRLOT
M. COSTA I LLOBERA
TRINITAT FULLANA
ALBERT HERRANZ
INA
N. LESCOP-BOESWILLWALD
MARIA ROSA LLABRÉS
LLUÍS MAICAS
JAUME MUNAR
ALFONS NAVARRET
JORDI PÀMIAS

ANDREU PERIS
JOAN POMAR MIR
FRANCESCA PONS
FRANCESCA PUJOL
JEAN SERRA
LLUÍS SERVERA
TONI SINTES
MATIES TUGORES
IL·LUSTRACIONS:
PERE ADROVER
FRANCESC CALVET
ROSMARÍ DECKEL
JOAN

JOAN MARÍ I MARTORELL
JOAN MARÍ I VIDAL
RAQUEL RAMOS
REBASA
GASPAR SERVERA
CARMEN SOLDADO
TONI TOMÀS

Editor: **S'Esclop**
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Gaspar Servera
Miquel J. Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 332
07181 Palmanova (Calvià)

Tèlèfons:

971 - 439209

971 - 693933

Fax:

971 - 734012

<sescllop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
JOAN

Disseny:
Joan Fullana
Miquel J. Servera

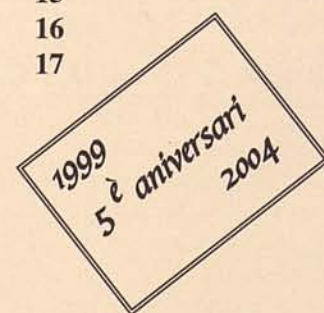
Tractament d'imatges:
J. Domènech
Miquel Ensenyat
Iñaki Macià
Miquel J. Servera

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

ÒSCAR AGUILERA	19
AGUSTÍ P. AGUILÓ	26 - 28
J. - E. CIRLOT	12
MIQUEL COSTA I LLOBERA	29
TRINITAT FULLANA	13
ALBERT HERRANZ HAMMER	14 - 15
INA	23
N. LESCOP-BOESWILLWALD	30
MARIA ROSA LLABRÉS	20 - 22
LLUÍS MAICAS	6-7
JAUME MUNAR	11
ALFONS NAVARRET	18
JORDI PÀMIAS	4 - 5
ANDREU PERIS	12
JOAN POMAR MIR	7
FRANCESCA PONS ORTEGA	8
FRANCESCA PUJOL FIGUERA	25
JEAN SERRA	31
LLUÍS SERVERA SITJAR	16
TONI SINTES	23
MATIES TUGORES I GARAU	30
IL·LUSTRACIONS:	
PERE ADROVER	7
FRANCESC CALVET	23
ROSMARÍ DECKEL	32
JOAN	1
JOAN MARÍ I MARTORELL	18
JOAN MARÍ I VIDAL	11
RAQUEL RAMOS	28
REBASA	19
GASPAR SERVERA	15
CARMEN SOLDADO	16
TONI TOMÀS.	17

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. **S'Esclop** no té el suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal

S'Esclop, 5è aniversari, maig - juny 1999 - 2004

S'ESCLOP Num. 1

Suplement literari de *La Veu*

La Veu, Butlletí informatiu i cultural de la delegació de l'OCB de Calvià Maig-juny, 1999

S'Esclop i es Galatzó són muntanyes màgiques. Per elles caminà Aragó mentre aidat per la llum de fogueres i el tempteig de les estrelles mesurava el meridià, fets celebrats en el famós poema de Miquel dels Sants Oliver. Aquest poema i el seu caràcter mític fa que aquest topònim ens sembli ben adient per recórrer el pas de la constel·lació literària amb esclops en lloc de sabates.

JAZZ

Amb la seva col·laboració, hem fet possible aquesta nova edició del Suplement Literari de La Veu

Àngels Cardona,
Tomeu Martí,
Joan Perelló,
Jaume Pomar
i Àngel Terron

Il·lustració de M. Blancs

Les il·lustracions són de Miquel Blancs, Raquel Palerm i Gaspar Serrera.

Color de fum a una sala petita. La seducció de la mirada, altiva, perquè saps que sentir aquesta música dedins, et fa sentir una mica distant dels altres, vulgars i anònims, aquells que no saben manejar el revòlver de l'art, o dubten quan sorgeix la penombra, i els carrers ensumen el fems nocturn, aquells que no distingeixen la fusta d'una barra de bar, o el corc d'una cadira vestuda, color de matinada, l'hora dels raonaments lúcids, aquells que no saben malmenar els murs ciutadans, que no saben assaltar les parets ni acariciar els vidres entelats dels bars, ni acaricien els lloms d'un llibre lentament cercant l'abecedari personal, aquells que envelleixen insegurs de si mateixos, que no saben el preu de l'enciclopèdia de l'atzar, sinó que escatimen els ulls mirant la vulgaritat.

Jaç de paraules. Música a les tenebres, tu i jo, encara altius.

Jazz.

JOAN PERELLÓ

Dibuix de Miquel Blancs

5 anys després que aparegués el primer número de *S'Esclop*, pensam que no és gens sobrer fer una recapitulació sobre les raons primeres. Front als que conreen la idea que la nostra cultura no té gaire avenir i front als que no són conscients del perill que corre i front als que no s'esforcen gens en defensar-la, i també front a la banalitat i la indiferència, durant un lustre, amb molta senzillesa i obviant els desavantatges i entrebancs inicials i sense tenir probablement la finor dels que presumeixen d'enòlegs de la paraula, i allunyats també dels volubles tastaolletes, hem propugnat la validesa de la paraula i, hem gaudit del tast de les velles veus i, així mateix, hem assaborit les veus noves. I, sense tebiesa, car la indolència no ens quadra, hem malavejat bastir una tribuna cultural i literària i l'hem posada al servei i a l'abast dels creadors joves i granats d'aquí i dels nostres germans de llengua de fora d'aquí.

Potser hi hagi qui ens acusi de dilettants o eclèctics (es tan fàcil desqualificar l'esforç extern!) quan, en realitat, - com a *amateurs* que som - allò que ens ha mogut és l'estima per la nostra cultura, per la plàstica i, en especial, per la creació literària. Així, hem encoratjat alguns autors novells a mostrar el seu quefer artístic i literari,

perquè creim que en el futur (si no afluïxen) i agafen la torxa amb ferma encara donaren millors mostres del seu saber fer (només que fos sols per això, ja ho pagaria!); i, sense santificar ningú amb adulacions eixorques ni excloure ningú *a priori*, (qui no ha respost al convit és perquè no ha volgut), en la mesura en què ens ho han permès les circumstàncies i els medis, hem homenejat amb tota sinceritat als mestres. I, també, en aquests cinc anys, en algunes ocasions, hem exercit de pont entre generacions i hem facilitat els contactes i la concinència entre autors i artistes.

Un lustre és un espai de temps considerable dins la vida d'una persona i, per això mateix, ha de ser bo fer una reflexió i compartir-la. Alguns, fa cinc anys, - coneixent el caràcter efímer que solen tenir aquest tipus de publicacions - no haurien cregut que la nostra revista havia de tenir aquest període d'existència. En aquest temps, hem impulsat algunes activitats poètiques i artístiques - poques pel nostre gust - i per mor d'allò de la magror dels recursos, que s'ha imposat, hem hagut de posposar algunes idees, i, encara ara barra l'execució de projectes vàlids, però si és vera que la manca de medis ens atura, també és un avantatge en altres sentits, per exemple, evita allò de "*partida de cavall, arribada d'ase...*", perquè ens situa en una posi-

ció, per força, realista i modesta, però lliure.

Ara fa dos anys i busques, sense magnificar la nostra actitud - perquè som gent corrent i no som els majorals de ningú, ni tampoc no som prohoms indòmits - en un acte d'afirmació i sense rebel·lia estèril, decidírem continuar la tasca de difondre la nostra cultura amb fermesa per mitjà d'aquests quaderns. Abans, la inquietud bullia, però encara no havia fermentat prou ferm ni tampoc no havia quallat la voluntat de crear *S'Esclop* com a revista independent; més tard, front a un cúmul de circumstàncies gens favorables, per no dir adverses, decidírem que ho pagava fer l'esforç. I, amb uns quants grams de caparrudesa (perquè no reconèixer-ho?) la nostra tasca ha estat possible i és el petit gra que aportam a la nostra cultura. Potser no hi ha res menys lucratiu que dedicar-se a la voluptuositat del mot, però, potser hi ha res més remunerador que la luminiscència de la paraula?

No podem concloure aquestes línies sense expressar el nostre agraïment sincer i profund als qui varen confiar i cregueren en nosaltres i no citam cap nom a posta, perquè són tants que no volem córrer el perill de deixar-ne qualcun fora de la ja llarga llista. Si heu arribat fins aquí amb nosaltres, gràcies pel vostre suport!.

R.

PLANURA

CAP al tard, bufava
el vent de Llevant.
La calitja amaga
tofes d'alzinar.
Roja llum de posta,
i horitzó velat!
La calda estiuenca
s'adormia, al ras.
Terra groga i nua,
marges i bancals:
el rostoll desvetlla
l'ample enyor del blat.
Les sitges són àvides
muntanyes de gra.
L'ordi fi s'ajeia,
a darrers de maig,
quan la pluja era,
sota un cel molt baix,
una remor fresca
d'oboè llunyà,
un domàs que dansa,
esfilagarsat.

Àmfora grega (1985)

FRUITA

Al bell mig de la taula, la rodona fruitera
té, com a ornament, fulles i flors
de vidre bisellat.
Dins hi ha prunes clàudies -amb esberles
de dolçor, que traspua-, clares peres
llimoneres, de pell esgratinyada,
i el borrisol, groc i suau, dels préssecs.
En la penombra del matí, m'arriba
la crida de la terra: la durícia
de les rels, que treballen en silenci;
i, a l'hora del dinar,
asseguts a l'escó, borbollaran
les paraules del sucre, fins que es fonguin
en el pou de la gola.
La prunera de l'hort, anys enrera, sentia
becs de pardal, o passos lleugers. Quina avidesa,
la de les fines mans que despullaven branques!
Lluny, el pare somreia. Ara tots dos
són morts. Clara fruitera,
de vidre bisellat, on s'enmmiralla
el temps perdut, estrany pitxer, que guarda,
agredolça, la polpa dels records...

Lluna d'estiu (1984)

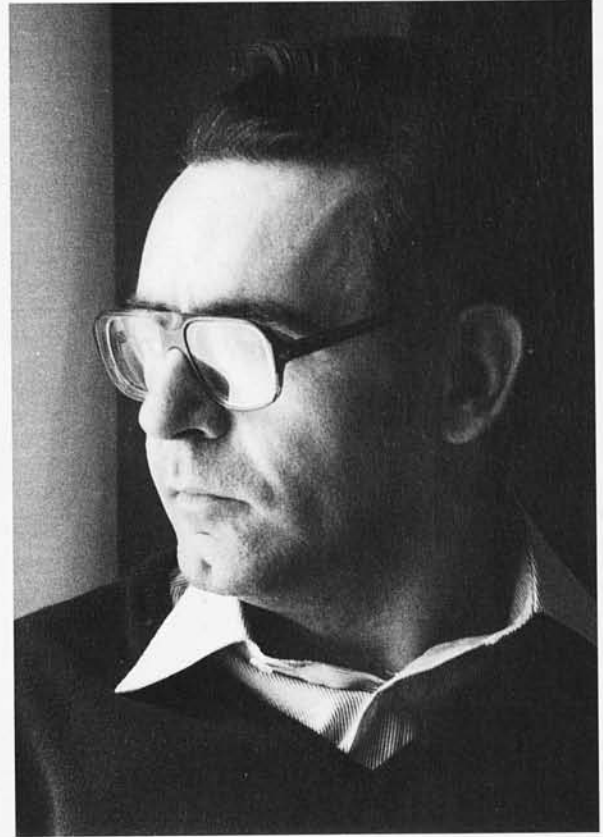
Jordi Pàmias

Jordi Pàmias i Grau va néixer el 12 de febrer de 1938 a Guissona, la Segarra. Llicenciat en Filologia Romànica per la UB (1963). Al llarg de trenta anys exercí, a l'institut Màrius Torres de Lleida, com a professor de Llengua i Literatura Espanyola. Durant els cursos 1971-72 i 1972-73, fou professor adjunt de Llengua Catalana a l'Estudi General de Lleida i, l'any 1979, va formar part del Tribunal d'Oposicions de les primeres places que es concediren de professors de batxillerat de Llengua i Literatura Catalana.

A més de la poesia, ha conreat el teatre i l'assaig.

L'any 1999, li va ser concedida la Creu de Sant Jordi.

Jordi Pàmias

Bibliografia

POESIA

La meva casa, Col. Les Quatre Estacions, Barcelona, 1972

Fantasia per a ús de la gent sàvia, Col. Les Quatre Estacions, Barcelona, 1974.

Flauta del sol, Ed. Proa, Barcelona, 1979.

Cançons de la nit benigna, Col. Tià de Sa Real, Manacor, 1980.

El foc a la teulada, Ed. Llibres del Mall, Barcelona, 1982.

Lluna d'estiu, Ed. Proa, Barcelona, 1985.

Àmfora grega, Ed. Tres i Quatre, València, 1985.

La nit en el record, Ed. Llibres del Mall, Barcelona, 1986.

El camí de Ponent, Ed. 62. Barcelona, 1990.

L'alegria velada, Ed. Columna, Barcelona, 1992.

Entre el record i el somni, Ed. Columna, Barcelona, 1992.

La Plana verda, Pagès editors, Lleida, 1994.

Fuga del mil·lenni, Ed. Proa, Barcelona, 2000.

Narcís i l'altre, Ed. 62/Empúries, Barcelona, 2001.

TEATRE

Camí de mort, Ed. 62. Barcelona, 1979.

ASSAIG

Quadern de tres estius, Ed. Laia, Barcelona, 1986.

Joan Barceló. Obra i retrat. Ajt. de Menàrguens, 1990.

PREMIS (de poesia)

Joan Salvat-Papasseit (1969).

Màrius Torres (1971)

Carles Riba (1978)

Ciutat de Martorell (1984)

Vicent Andrés Estellés (1985)

Ciutat de Palma (1991)

Miquel de Palol (2001)

Josep Maria Llompart (2002, antic **Cavall Verd**)

Jordi Pàmias i Grau posseeix el títol de Mestre en Gai Saber i té tres guardons als Jocs Florals de Barcelona (anys 1984, 1987 i 1988).

Com una glopada de fel, amarga aflicció que s'enfila com un suc ardent gargamella amunt des de la part més profunda del ventre de la ira. Com l'hemorràgia d'una ferida silenciosa que raja endins, molt endins de l'ànima, i no estronca la seva gleva d'indignació. Com el plor desesperat de la impotència davant la injustícia que procedeix la mort en nom de qualsevol causa o déu i, el que és encara pitjor, en el malnom de qualsevol tirà privat de creences. Com la flastomia que creix com una bòfega i esclata en el paladar del forn de la boca contra els crims legals de l'home, car només l'home té el poder de legalitzar la brutalitat del desgovern que més convé als seus interessos econòmics. Com el vòmit que sobrevé la nàusea de ser desposseïts d'allò que és nostre, nostre i sagrat, nostre i insubstituïble: la vida, però també la identitat, la dignitat, la paraula, la llibertat, el tros de terra que ens ha bastit amb el fang d'una pàtria, el fet de ser únics. Com la llàgrima de dol que crema els ulls, els encega, vessa i regalima galta avall, com un torrent que desguassa la sal en el queix dels llavis, incapaç d'afrontar el dolor de la pèrdua, el mal cop del suplici de l'absència sobre la carn del cor i sobre el cor de la carn. Com un crit o un gemec, així són els poemes de Joan Pomar, un bel, espontani i visceral, no gens mesurat, un crit impulsiu contra la guerra, contra la barbàrie, contra la incivilitat i la ferotgia, contra la inhumanitat dels humans, contra la crueltat de la més cruel de les espècies animals, contra la

violència i el seu llegat de destrucció, contra la misèria, però també contra la indiferència dels qui miren el patiment sense esglai, fredament asseguts davant la notícia de la mort, llunyana i estèril, ara el cos d'un nin esventrat pels efectes d'un míssil preventiu, ara el pit eixut d'una mare que alleta son petit cadàver, un fill que mai no ressuscitarà, contra el desinterès i la indolència, contra el silenci còmplice, contra el vot que legitima l'assassinat, contra les mans tacades de sang.

L'escriptura de Joan Pomar, campaner de terra plana i encesa, ell mateix de cor flagrant davant l'iniquitat, ferit com se sent per les nafres dels altres, hereu de una nissaga de patiment antic i profund, és, la seva escriptura, en aquest poemari, *Tacats de sang*, una invocació, una lletania, un raig de claror permanent, una súplica, una denúncia, un cop de maça contra la passivitat, però també conté el batec de l'esperança, la il·lusió que els homes de seny aturin, un dia no gens llunyà, el vessament de sang innocent, la sang roja que tenyeix la pell obscura dels albats no nascuts de les entranyes de dones infectades pel virus de la mort, dones doblement condemnades per la seva condició, dones vexades, famolenques, analfabetes, dones atupades i violades pels soldats amb el penis dels fusells, abandonades a la vergonya de sobreviure amb la càrrega d'un pecat no comès. Infants extraviats a la polseguera dels camps de refugiats, amb la cara plena de mosques més grasses que ells mateixos,

crosteres als ulls, secs els llagrims de tant plorar per una xuclada d'aliment que no omple la boca. Paraula dura i esmolada, la d'en Pomar, paraula militant per la pau, inútil paraula contra la militància dels exèrcits, sempre defensant els interessos del poder, homes privats de clemència, homes sense escrúpols, delinqüents a sou, mercenaris de l'obscuritat.

La guerra és l'acte humà més cruel i vergonyós, és la desraó de l'avarícia, l'afany impulsiu del tirà per eliminar la dissidència, sotmetre la independència, vexar la llibertat. Potser hi ha guerres justificables, o necessàries, o indefugibles, però cap de justa, perquè totes deixen, rere seu, una terra espoliada, assolada i destruïda, plena de cadàvers, d'abús, de crims, de rancúnia, de patiment, de sang, i la pitjor part del mal la reben sempre els més dèbils, els més desvalguts, els més pobres, els més ignorants, els més castigats. Les guerres són l'anticipació de les derrotes morals. La violència s'ha apoderat d'una civilització que vol sotmetre no per les idees, les conviccions, el diàleg, la paraula, sinó per la força dels seus exèrcits, una civilització que ha pervertit conceptes com democràcia, justícia o llibertat, una civilització condemnada a la fractura, car fa més profunda la diferència entre pobres i rics, i els rics més s'enriqueixen prement la pobresa dels pobres, i ho fan amb la impunitat que els permet la seva força, sí, però també totes les multinacionals de l'extorsió i les institucions

internacionals que donen cobertura legal als actes vandàlics. Joan Pomar ha sentit la repugnància i la impotència envers l'actitud d'aquells que no tenen escrúpols a l'hora de matar, assassinar, ocupar, espoliar, tot en nom d'una causa justa que només és la coartada per aconseguir els seus objectius de negoci i comerç.

Tacats de sang és un llibre vigent, atesa la **T**ignomínia de les guerres que actualment es lliuren arreu del món, però també ho serà, dissortadament, en el futur, perquè els senyors de la guerra no descansen en el projecte de matar, d'enriquir-se, de comandar. Tacats de sang els assassins, els executors, sí, però també tots aquells qui miren la mort i la injustícia sense avergonyir-se de pertànyer a una espècie que ha perdut els sentiments de solidaritat, de compasió, àdhuc d'amor envers el proïsme.

Lluís Maicas

novembre 2003.

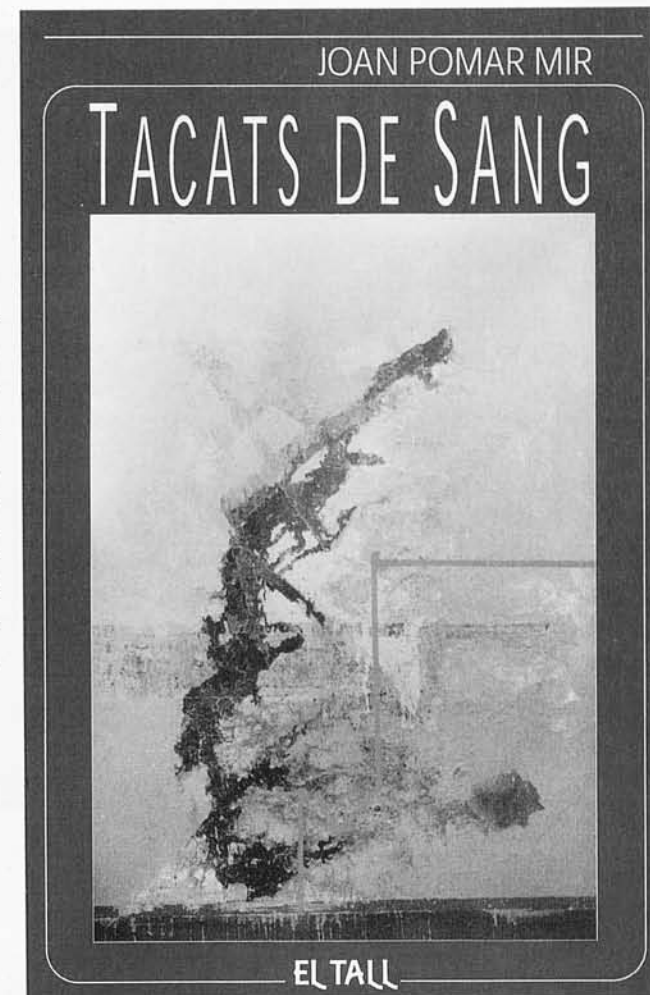
(Pròleg de *Tacats de sang*, de Joan Pomar) El Tall edit. Palma, Mallorca, març de 2004

a cops de sang

Els plors són molts.
Els solcs del camps són erms,
no hi creix el blat, si el foc ha pres
a mans dels folls. A cops de sang,
fan matx...

El sol es pon,
els nins i els vells
són blancs del dard,
quan uns, amb tirs, amb macs,
els fer -amb cops tan forts!, de doll-.
De nit, no se sent ni un bri,
ni es veu cap raig -tot fosc-.
La mort que neix...

El cel es fon, la mar que cruix
si ells, amb punys
i dents, fan talls als colls
dels sans... Els ulls ben clucs,
els mots són sords
i cecs, i muts,
si es perd la veu, a cops
de falç, quan fuig
el seny, la llum, el nord...

Coberta i il·lustracions de Pere Adrover

Els crits dels morts, són molts,
a mans, d'uns pocs...

Un cos, ben fred
a dins un solc, de pams i forcs,
-del call ben roig, de pols, de fang-,
un pal amb creu, un ail al cor...
Els planys, cap baix,
la por... El corc
del mal, és gros
i creix...

Fa oi!!!

Joan Pomar Mir

L'amor és un equilibri d'egoïsmes
JAUME SANTANDREU

pòrtic

En encetar un amor
mirau per favor
la data de caducitat.
Evitareu així
sorpreses desagradables
i a ningú el preu pagat
no haureu de reclamar.

SONET A QUATRE MANS

A ella, que li ha donat vida.
A ell, que li ha donat forma.

Oblidat el sentit del verb amar,
La dama va venir-me amb bells presents:
Graciós cos i tendre pler mundà.
Atrapada en ses formes amatents,

Gens gasiva amb la carn ni amb els bons mots,
Oferia ses gòtiques mesures.
Negat m'era lluitar contra escamots
Semblants sense patir fatals tortures.

Arribà un jorn malèfic: em dugué
L'infortuni: la dama s'emmagria.
Era esclava mundana, puix volgué

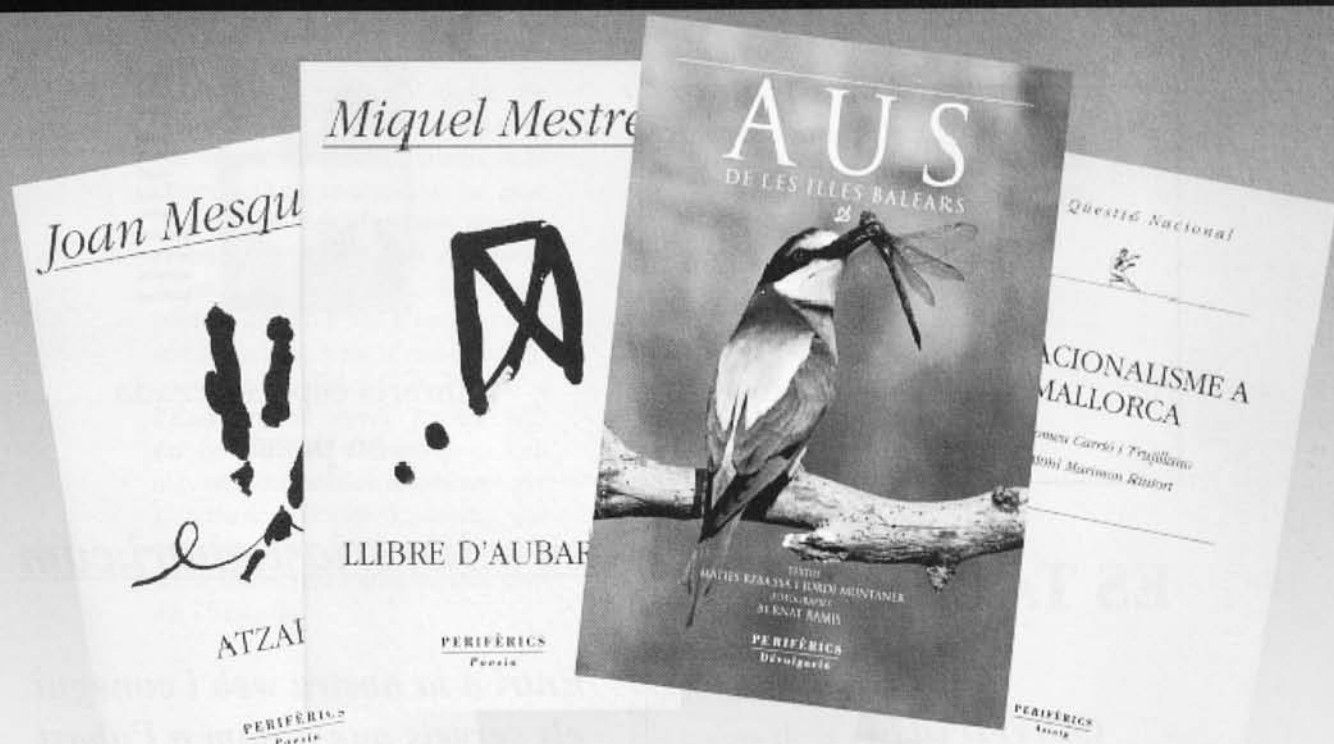
Sofrir l'enfadaïda dictadura
del fitness. La dieta així feria
mortalment el seu cos de beutat pura.

Inèdits

desamor

francesca pons ortega

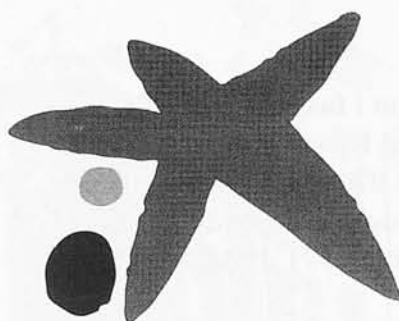
NOVETATS DE PERIFÈRICS

A TOTES LES LLIBRERIES

PERIFÈRICS

Can Serinyà 9, 2n - 07003 Palma (Mallorca) - Tel. (971) 72 79 39 - Fax (971) 71 95 65 - baltar2@baltar.infonegocio.com

"la Caixa"

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

**235 Oficines
al seu servici**

L'amor és un equilibri d'egoïsmes

JAUME SANTANDREU

pòrtic

En encetar un amor
mirau per favor
la data de caducitat.
Evitareu així
sorpreses desagradables
i a ningú el preu pagat
no haureu de reclamar.

SONET A QUATRE MANS

A ella, que li ha donat vida.
A ell, que li ha donat forma.

Oblidat el sentit del verb amar,
La dama va venir-me amb bells presents:
Graciós cos i tendre pler mundà.
Atrapada en ses formes amatents,

Gens gasiva amb la carn ni amb els bons mots,
Oferia ses gòtiques mesures.
Negat m'era lluitar contra escamots
Semblants sense patir fatals tortures.

Arribà un jorn malèfic: em dugué
L'infortuni: la dama s'emmagria.
Era esclava mundana, puix volgué

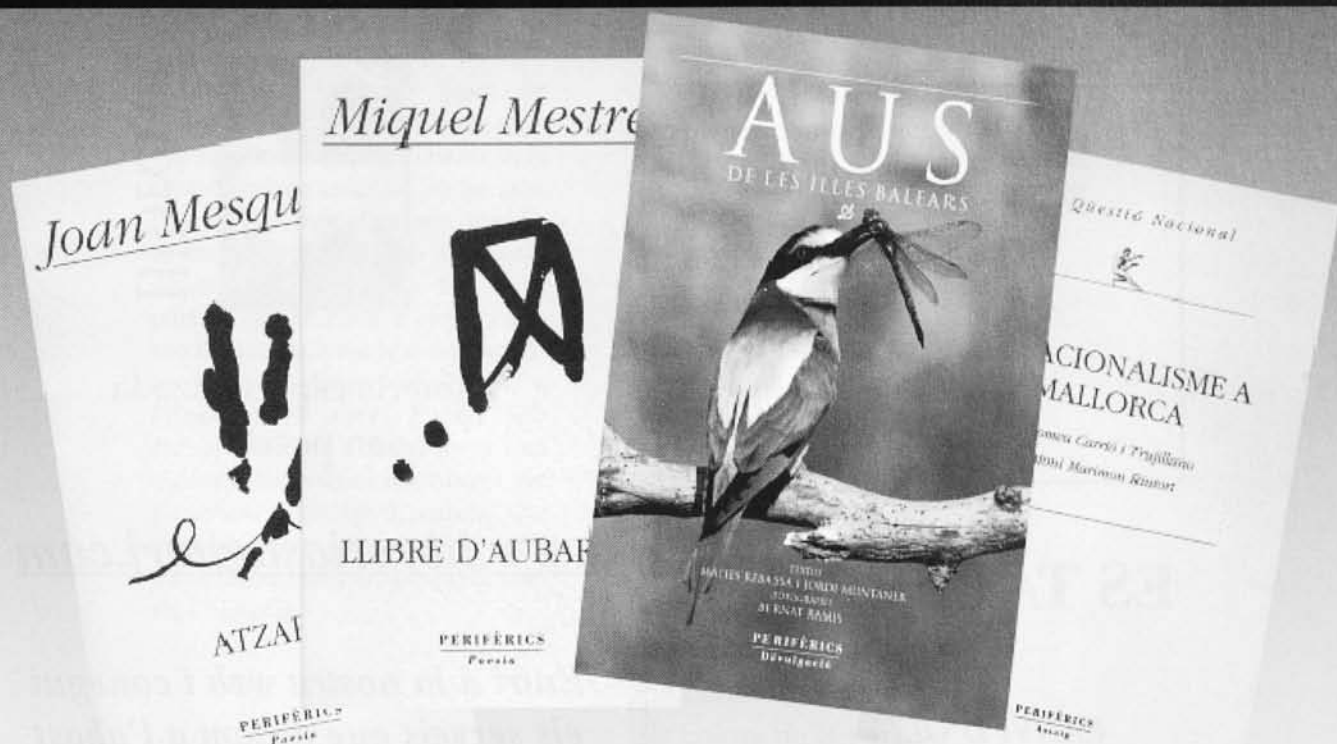
Sofrir l'enfadaïda dictadura
del fitness. La dieta així feria
mortalment el seu cos de beutat pura.

Inèdits

desamor

francesca pons ortega

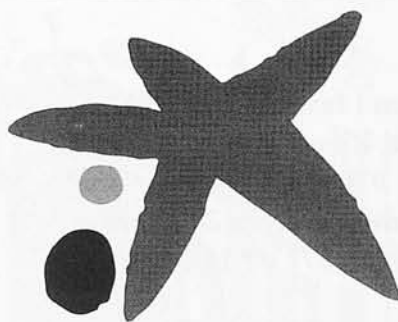
NOVETATS DE PERIFÈRICS

A TOTES LES LLIBRERIES

PERIFÈRICS

Can Serinyà 9, 2n - 07003 Palma (Mallorca) - Tel. (971) 72 79 39 - Fax (971) 71 95 65 - baltar2@baltar.infonegoci.com

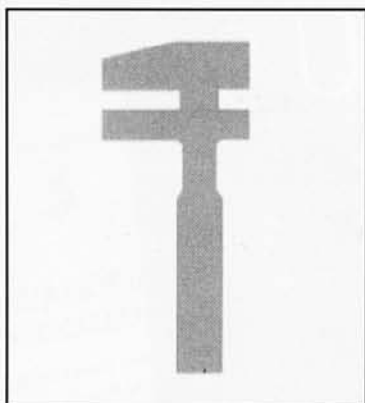

"la Caixa"

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

**235 Oficines
al seu servici**

Joan & Pedro

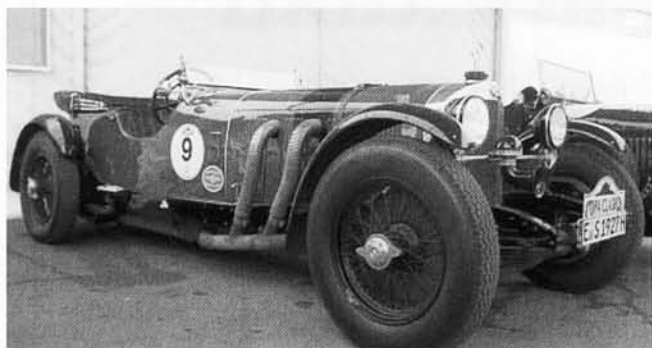
ES TALLER

CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASASAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA

Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 25, baixos
07003 Palma

Servei de carretera 24 horas
telèfon 971 47 15 38

www.comercialmallorca.com

S AGITARI

llibreria

Llibreria especialitzada
en poesia

www.libreriasagitari.com

*Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura*

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament

Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat

Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca

Pàrquing a 50 metres

Vaig néixer a Felanitx el 1982, on vaig viure fins als 10 anys.

Actualment, estudio quart de Filosofia a la UIB. Si bé fa uns anys que vaig fer els primers intents en la composició de cançons, no ha estat fins fa poc més d'un any que he començat a escriure amb la intenció definida de fer poesia. Els fruits públics que fins ara n'han resultat són fonamentalment la meua participació en el *Solstici d'estiu 6*, a *l'Encontre de Joves Poetes dels Països Catalans a Formentera* i en alguns actes poètics organitzats per *Capaltard* i *S'Esclop*. L'objectiu que pretenen els meus escrits és unir d'una forma real i intencionada poesia i filosofia.

Jaume Munar Ribot

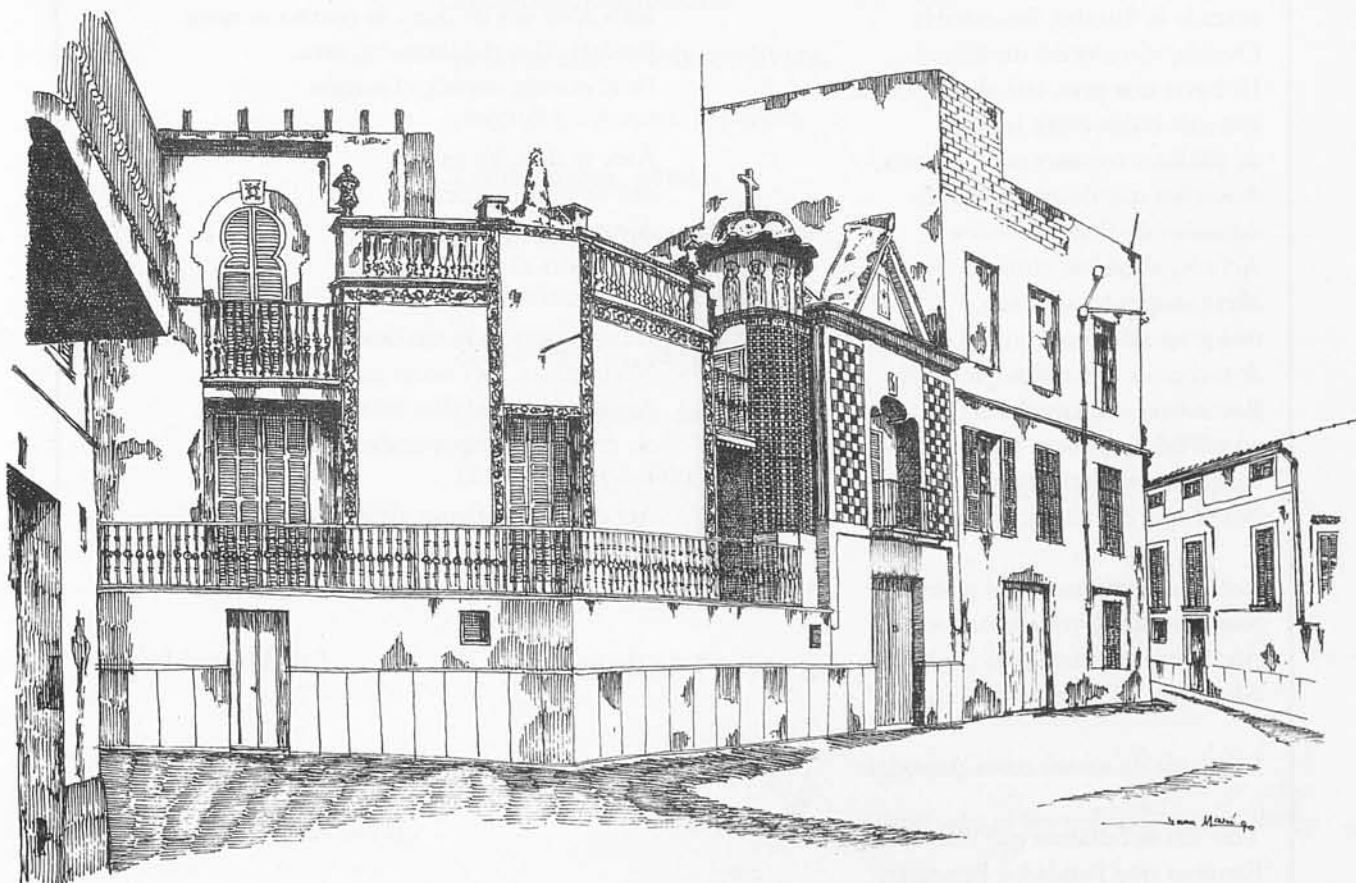
MANIFEST ESTÈTIC I

He rovegat l'agresa de la mata
i vos he escopit de verdor
els cantons de la ciutat,
per esfondrar la llosa
que duis esclafada al front
d'intuir el naufragi.

El capciós plomatge
de la blavor que m'adolla
no és per afecte al call
de guanyar-se el pa diari,
és la cromàtica vindicació
del dret a ser
foranament humà,
silvestrement sociable,
genitalment jo.

Els colors de la paraula
són les mans de la veritat.

Inèdit

Joan Marí i Vidal, dibuix

Ací estic, al taulell d'un bar, tastant gin

com tantes altres vesprades. La tristor,
la tristor de les coses massa pansides,
perdudes o somiades, m'acompanya.

Boira, boira.

L'ombra s'acosta versàtil com un riu,
la seua presència em desbarata.
Ni música de jazz, silenci,
des de lluny el silenci quasi infinit.

No importa, res no és mesquí.

Les hores incorporades no importen,
no m'importen les hores ni els dies,
dies que mai no acaben, els anys.
Res no és mesquí, boira.

Ací estic, tastant gin, al taulell d'un bar.

Ni música de jazz des de lluny.
Fa el mateix, no importa.
La tristor m'acompanya: és un so,
un so potser de pluja o de cortina.

En efecte, la cortina, al meu costat,
tancada la finestra, lleu oscil·la.
Oscil·la, sí, recorde: un record.
Hi havia una gran sala abandonada,
una sala buida entre la boira
de pàl·lides cortines com aquesta,
donzelles que duïen als cabells
dotzenes de flors daurades.
Ací sóc, al taulell, com tantes
altres vesprades una sala,
una gran sala absent on hi havia
dotzenes de donzelles daurades.
Recorde la sala envoltada
en pàl·lides cortines. Ella vivia
sempre en silenci, entre boira.
No sé què em passa, un record.

Recorde les paraules del poema:
Susanna, la del vers autoadhesiu;
Àlex, vivia Alexandra, no, Susanna,
Alexandra, sí, mar vertical i anyil.

La tristor de massa coses pansides.

Tant em fa Susanna que Alexandra,
Esmirna que Bagdad o Bendinat,
les illes del Pacífic o Marsaskala,
que Xina: hi ha una sala abandonada.

Com tantes altres vesprades, un riu.
Alexandra es deia, crec,
vivia entre flors daurades i un gat.
Res no és mesquí, fa el mateix.

Alexandra somiava, somreia.
Alexandra a l'oreneta de l'horitzó,
Alexandra a la sala abandonada.
Àlex, al gat amb mala sort, somreia.

Ací sóc, a un bar, com tantes
altres vesprades silenci,
el silenci m'orienta quasi infinit
al taulell. Res no és mesquí.

Ací estic tastant gin. Silenci.
Els ulls brillants, música de jazz,
la seua mirada encara més enllà,
el seu somriure, el seu coll,
la tristor de flors daurades
i un gat: la cortina, pluja
de fil d'aram i de bambú, ombra
que s'acosta versàtil com un riu.

Boira.

Com tantes altres vesprades sense Àlex,
amb Àlex des de lluny, la cortina es mou.
Es deia Àlex o Alexandra, crec.
Fa el mateix, silenci, el mateix.

Àlex es deia, ho sabia
des de nina: la cortina.
Àlex, Àlex es deia cada nit;
Alexandra al fum de l'alba.

La seua presència em desbarata.
No importa. Res no és mesquí.
Anys ni hores ni dies no m'importen,
els dies que sempre acaben en Àlex.

Ací estic, com tantes altres vesprades,
al taulell d'un bar, tastant gin.

(A Miquel Llopis)

Susan Lenox, J.-E. Cirlot, 1947

(Versió d'Andreu Peris)

Inèdit

Homenatge-paròdia

CAMÍ VERDURIT

Naps, cogombres, albergínies,
cols de Brussel·les, patates,
mongetes, colfloris, brècol,
cebes, pèsols, pastanagues,
porros, soja verda, gírgoles,
xampinyons, carxofes, faves,
julivert, api, lletugues,
escaroles, carabasses,
pebres, alls, fesols, endívies,
ravenets, ciurons, espàrecs,
comes-roges, patató,
llenties, créixens, tomàtiques,
cols, alfals, blat de les Índies,
cebes tendres, remolatxes
(i en l'aire color de bleada
l'esgarrifança d'un rave).

Trinitat Fullana

Inèdit

«Faula del Mare Nostrum» de Miquel Ferrà i Martorell

Contarelles sobre les Balears, Còrsega, Malta, Sardenya, Sicília i algunes illes menors

Primerament, voldria donar les gràcies a Miquel Ferrà per oferir-me presentar el seu llibre *Faula del Mare Nostrum* i, abans de començar la presentació, també m'agradaria advertir als oients que no pens desvetllar que l'assassí és el majordom...

Després de Rams ve la Crucifixió, i començaré per fer-li dos retrets a Miquel, perquè pens que, encara que avui sigui el seu dia, no s'ho ha de guanyar tant dolç. El primer és -ho reconec- filar una mica prim i és el nom de Mare Nostrum. Sí, sé que vol dir la Nostra Mar, però no hem d'oblidar que va aparèixer per primera vegada en boca d'un militar, Juli Cèsar, en el cinquè llibre de les *Gàl·lies*. Per què no parlem millor de Mediterrani o la Mediterrània, o no ho és, al cap i la fi, una franja enmig de terres?

I el segon, he trobat -tornam a filar prim i amb malícia manifesta- a faltar una història: Què hagués succeït si en comptes de recular davant Roma, Anníbal hagués atacat la ciutat? Com hagués estat la nostra cultura, la nostra història?

Moltes vegades en presentar-se un llibre d'història o de tradicions, el presentador sol parlar de recuperació de la memòria històrica, doncs bé, m'agradaria dir que l'aparició d'aquest llibre de qualque forma significa una recuperació d'una memòria històrica particular i comuna i una ampliació d'un imaginari col·lectiu oblidat i adormit pels segles.

L'any 2001, vaig assistir a una reunió de distints editors illencs (corsos, sards i sicilians) i va ser una sorpresa, tal vegada producte de la meua ignorància, veure com el període que aquestes illes tin-

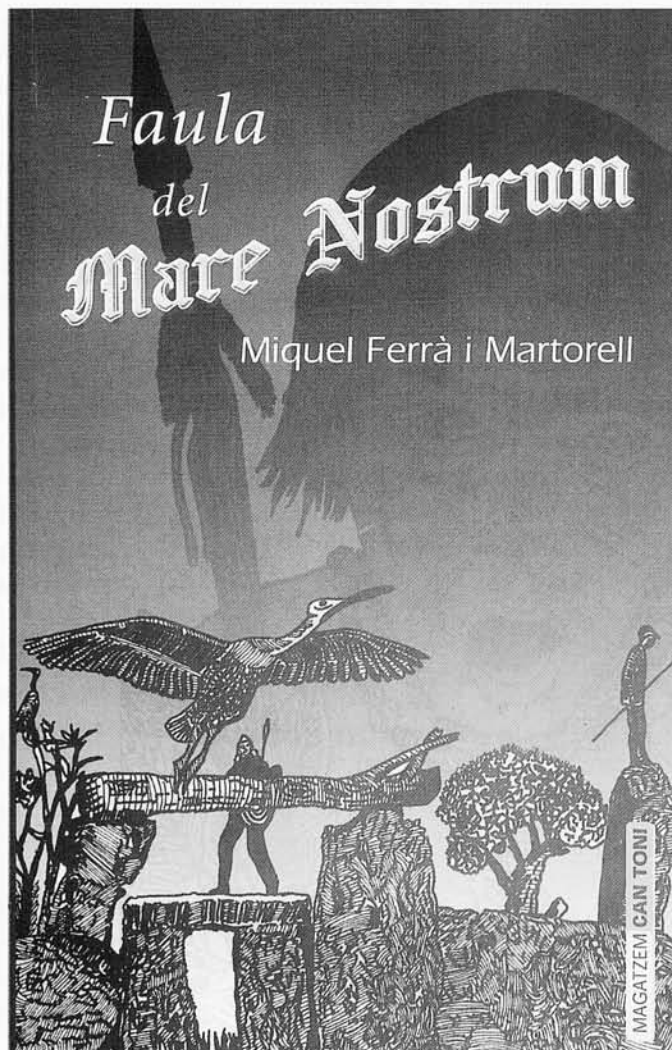
gueren relació amb la Corona d'Aragó era recordat amb estima. D'aquellencontre va néixer la idea d'intentar fer una cosa conjunta, una edició, que ens apropàs, que fes renéixer aquest foc colgat que existia entre les nostres illes. No va poder ser per diversos motius, però, a la tornada -no record si fou així o si fou una de tantes casualitats que tant diverteix a La Balanguera teixir- li vaig comentar a Miquel que tal vegada estaria bé intentar fer un llibre amb històries que enllaçassin les nostres illes. Seria difícil? Havien o no havien tingut relació les nostres illes? En Miquel em va respondre que ja tenia un projecte d'aquestes característiques que, després de molts avatars, la impremta va donar llum en aquest volum.

Recorrent les pàgines d'aquest llibre podem visitar indrets de Sardenya, l'illa d'Asinara, Menorca, Illa Tiberina, Xipre, Es Vedrà, Còrsega, Sicília, Roma, Malta, Formentera, Sa Dragonera, l'illa des Malgrats, Catània, Mallorca...

Noms geogràfics que estan units pel que els separa: la nostra Casa Comuna, el Nostre Mare Nostrum, la Mediterrània. Hi desfilen pirates, volcans submarins, el llinatge Bonapart, Frederic de Sicília, Barba-rossa...

Parlam d'un univers, aquesta mar nostra, ple de perills i destins desconeguts.

A finals d'aquell any, el 2001, a la mítica ciutat de Montsó, una de les capitals sentimentals de les terres de parla catalana, tingué lloc, per primera, i, de moment, darrera vegada el I Saló del Llibre de la Corona d'Aragó. El símbol de la fira era un simpàtic peix amb les quatre barres pintades. El peix de la crònica tornava amb un posat més simpàtic i, permeteu-me la

gosadia, més democràtic. Aquest peix té molt a veure amb el llibre de Miquel perquè no ens parla de grans gestes militars, d'imperis o possessions, sinó que torna la seva mirada cap al detall humà, cap a la història en la seva vessant més anònima i certa. Insinua i rastreja, treu a la llum matisos que ens donen una altra visió (què em deis de la semblança de Ses Valentès Dones de Sóller amb l'heroïna de Nicòsia? o que, en el llibre de defuncions de Càller (Cagliari, Sardenya), hi figurin entre els anys 1325-1331 un centenar de mallorquins, la majoria de Felanitx?).

Aquest és un llibre que ajuda a lligar, a establir ponts entre nosaltres els habitants d'un petit mar encaixonat entre dues ribes que compartim llegendes, greuges i aliances. Un llibre escrit, tal com els antics, veient la història des de la mar. Escrit amb mestria d'antic portulà dibuixant unes costes probablement distorsionades, però que desperten la imaginació i estimulen l'intel·lecte, fent-nos endevinar que hi ha terres més enllà de les Columnes d'Heracles de la Història Oficial. Narracions escrites des de la Casa Comuna de la que la Deesa Blanca sorgí, on el foc i les arts foren roba-des per benefici nostre.

Aquest llibre ens fa experimentar el miracle de la metamorfosi dintre de nosaltres, un no és el mateix després de llegir-lo, i ens uneix sentimentalment amb

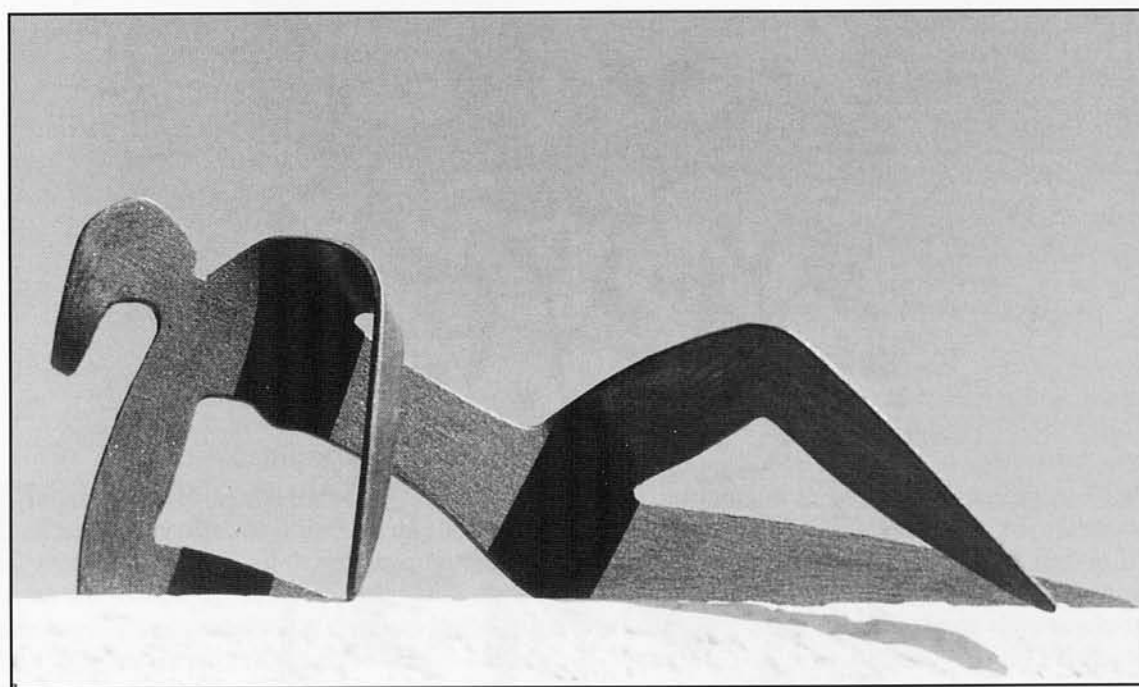
els nostres veïns de riba i, tal vegada, ens fa sentir la vibració que va marcar l'aire les paraules de Rutili Namacià al segle V, qui, referint-se a aquell estany on els grecs s'havien establert com a granotes segons Plató, va desitjar que "*totes les pàtries s'esdevingues-sin una de sola*".

Paraules dites en un altre idioma però que pertanyen a la nostra cultura, com ho són totes les que habiten aquest mar al que estam units emocionalment al llarg de les generacions i formant una comunitat sota aque-lla màxima llatina: "*navigare necesse est vivere non necesse*". Navegar és necessari, viure no. Moltes gràcies.

[Text inèdit]

Albert Herranz Hammer

* Presentació, a Casa Catalana de la ciutat de Palma, (26 de març de 2004) de *Faula del Mare Nostrum* de Miquel Ferrà i Martorell, publicat - dins la col·lecció «Magatzem Can Toni» - per Edicions Documenta Balear, Palma 2004. Els dibuixos de la coberta del llibre són de l'autor de l'obra

Escultura en ferro, **Gaspar Servera**

El vel i les preguntes

“Les preguntes
no són sols o principalment per a contestar-se:
sobretot, són per a mantenir-se”

BARTOMEU FIOL

Una vegada el vel del que cercam és retirat,
hem d'acceptar per estables les veritats trobades?
O també aqueixes circulen perquè un altre,
tanmateix, els llevi un altre vel,
un vel aveïnat d'un altre vel sense acaball?
Serà la recerca l'únic estable?
L'ocult, comença per a qui sempre qüestiona?
S'ha d'obscurir la paraula, per desvelar qualche cosa?
Desvelam o recordam?
Amb quin temps verbal va venir, ve o vendrà la veritat?
Vendrà en un tronc estellat com pertoca al mil·lenni?
Pot revelar-se cap obra
enllà del temps que encara no ha caigut?
És el regne dels mites el que al final parla?
O és el callar inicial el que pregona tots els sabers?

De la part *A l'aguait*
del poemari inèdit *Els caires de la claror*

La poesia pot poc...

La poesia pot poc,
però és la cantonada del pensar
que no apareda el silenci,
ni ofega la idea, ni espolia la paraula,
ni tanca l'acció,
ni deixa l'emoció de banda,
ni s'expressa dins un corral unívoc,
ni es maneja dins un blanc empresonat.
Excel·leix constant com una vida a penes començada.

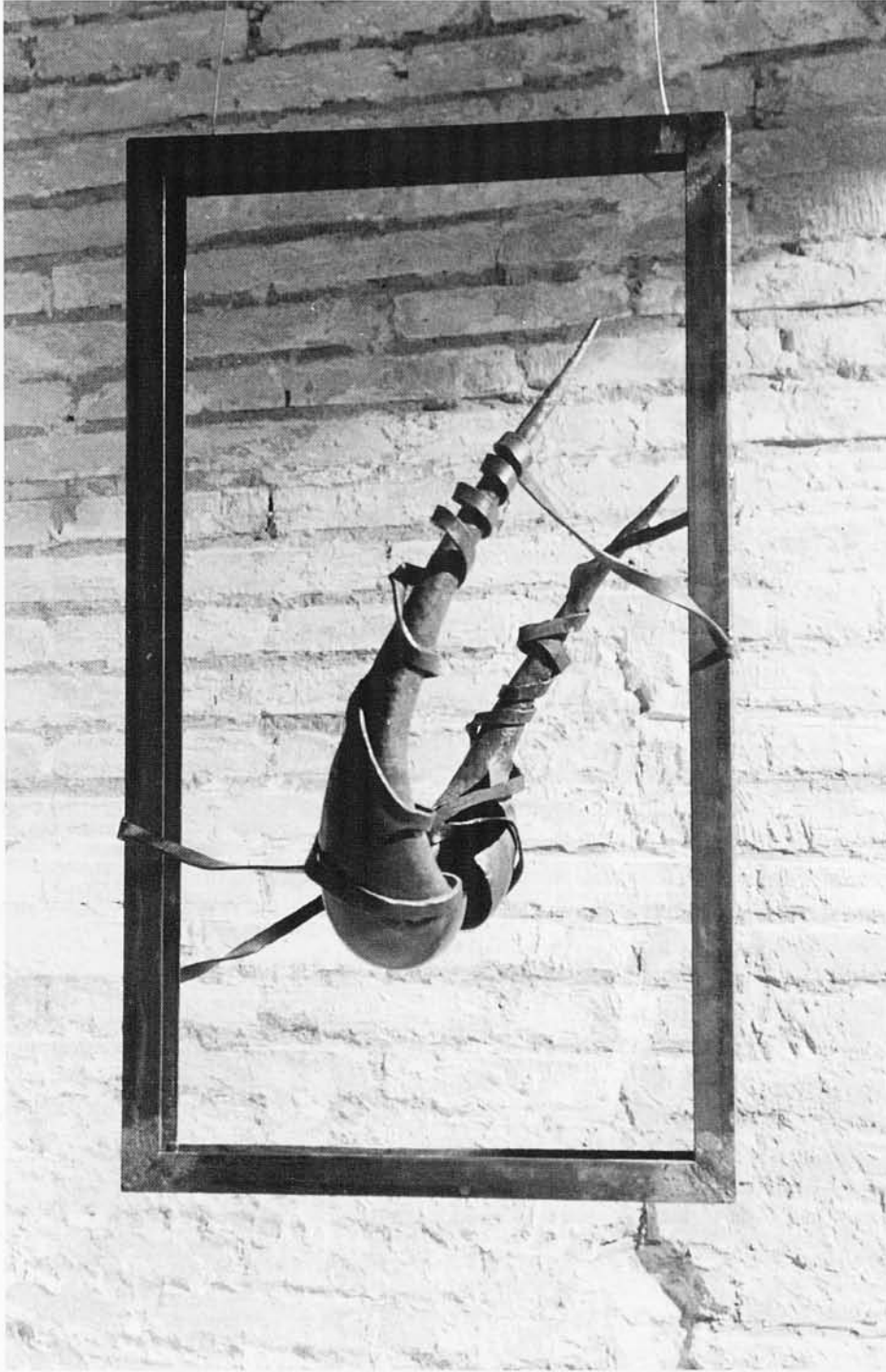
Lluís Servera Sitjar

De la part *El viure pensat i altres poemes*
del poemari inèdit *Els caires de la claror*
que es publicarà la propera tardor dins la col·lecció Capaltard

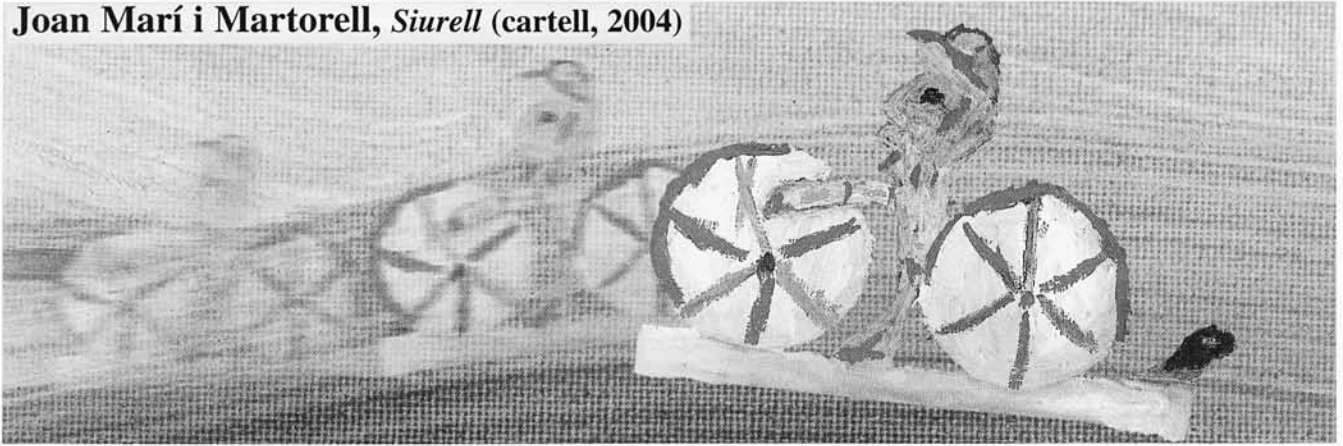

Dibuix de
Carmen Soldado

Toni Tomàs, *L'altre costat*, escultura en ferro (1995)

Toni Tomàs va néixer a València l'any 1964. És llicenciat en Belles per la facultat de Sant Carles, de la Universitat de València, en l'especialitat d'escultura (1983-1988), on -com a professor associat en talla de pedra, modelat i procediments escultòrics- hi exercí entre 1993 i 1996. I, des de 1996 fins 1999, va ser mestre de taller en la facultat de Belles Arts de València i, entre 1999 i 2002, en la d'Altea. Durant anys, s'ha perfeccionat en diverses tècniques de fundició; entre d'altres, la de cera perduda. Entre 1987 i 1992, va fer part en diversos equips i tallers: «Equip 0,30», «Electroalbors», «Equip Prisma»; va treballar als tallers dels escultors Vicent Ortí, Manolo Valdés i Jaime Tenas. La seva obra ha estat seleccionada en moltes biennals d'arts plàstiques i, de 1990 a 2002, va participar en nombroses exposicions col·lectives i individuals en el País Valencià (Sueca, Torrent, Mislata, València, Benicarló, Xàtiva). El 1993, participà en l'acció de *mail-art* en el museu d'Art modern de Rijeka, que es va fer per aturar la guerra a Croàcia

Joan Marí i Martorell, *Siurell* (cartell, 2004)

Caminant amb rumb

LES TARONGES eren de fusta i no tenien el tacte desencisat de la ràbia. Tu caminaves. Perquè sí, perquè una natja disfressada d'arqueologia es dirigia impunement cap a uns llavis blaus. I en va imaginaves la pell banyada, els detalls obscurs i la pèrdua de no tindre els llençols amb que ocultar tantes nits, tantes veus ofegades contra l'estigma.

Alfons Navarret va néixer el 1974 a Alfara (l'Horta Nord). Va estudiar Dret a la Universitat de València. És l'autor dels següents reculls: *Corrents freds a l'horitzó* (Castelló de la Plana); *Com qui contempla la mar* (Universitat Politècnica de València); *Genealogies i desencontres* (Ajuntament de Catarroja); *Els versos d'Araflà* (Editorial 7imig); *En blanc* («Sa Nostra», premi Miquel Àngel Riera 2001 de poesia).

De tant blau que enduria l'aigua, densíssima i pulcra,
tants tests amb geranis que esgarraries si hom els tocara amb aqueixos llavis,
tantes teles embrutades amb taques d'esperma, no amb el desig impur del romandre
en el mateix lloc, de tornar un altre colp a la taula i demanar
un amor,
un tret profund com una mirada, buida com la teua.

Amb la seqüència indeleble dels seus incerts filalls,
els ciris vessen la seua corfa
en rius d'un blanc molt poc probable,
que acabarien morint - com moren tots aquests rius - en
un ritu tenyit de macabres paraules, a la taula.

Mentre, l'horitzó agonitza absurdament, sota les faldilles breus
i obliqües, enganxades en les carns, a punt de rompre's,
i alguna geografia, i uns calaixos o armaris
que mai no encaixaven del tot,
si els tancaves.

Alfons Navarret

de *Genealogies i desencontres*

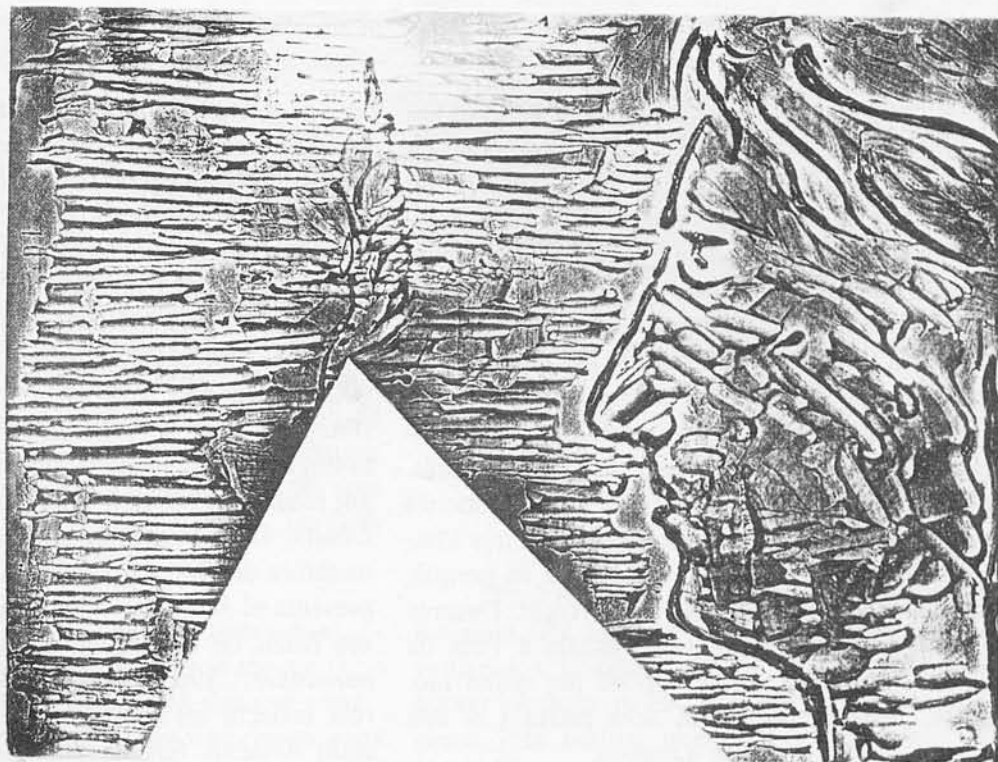
Insomni

D'aquí a no res començaran,
simfonia que desvetlla,
les convivències estridents
de tots els rebomboris inútils
que em porten d'un llibre al badar
a l'àmpit, la cigarreta,
cruel de mi mateix, dels records nocturns.
I potser ells siguin pubis o ganivets esmolats d'ombra,
l'enyor de les tres en punt de la matinada,
altres seré jo, adolescent de l'urbs que llua,
resplandent de tristor,
i els acords sonin estridents com un tuguri
que vengués a establir-se als ravals del meu dormitori.
I hauré de calcular el meu insomni en euros,
per rebaixar-li la quantitat i resti més abastable;
per no dir enretirar tots els pensaments en curs
que estan perdent, de forma inequívoca,
tota la seva cínica validesa,
l'estiu que semblava néixer com les pedres
ja es fossilitza en el fred que senten les persianes,
l'inexorable ara, igni de tot el pitjor,
em crema ben arran de batec,
i la pobresa s'allunya, covarda,
i el desamor es rendeix, malferit,
i lluu un jo adolescent que inflama la ciutat abans garrepa.

Inèdit

Òscar Aguilera i Mestre

Rebasa, gravat

El triomf d'Ariadna (Segons Robert Graves)

Els Argonautes naveguen cap a la Còlquida, a la cerca del Velló d'Or.
Dins el vaixell, Orfeu canta a la filla de rei que Teseu abandonà a Naxos:

*High on his figured couch beyond the waves
He dreams, in dream recalling her set walk
Down paths of oyster-shell bordered with flowers,
Across the shadowy turf below the vines.
He sighs: 'Deep sunk in my erroneous past
She haunts the ruins and the ravaged lawns'.*

*Yet still unharmed it stands, the regal house
Crooked with age and overtopped by pines
Where first he wearied of her constancy.
And with a surer foot she goes than when
Dread of his hate was thunder in the air,
When the pines agonised with flaws of wind
And flowers glared up at her with frantic eyes.*

*Of him, now all is done, she never dreams
But calls a living blessing down upon
What he supposes rubble and rank grass;
Playing the queen to nobler company.*

D'aquesta manera, el poeta anglès Robert Graves (1895-1985) introdueix, per veu del cantor-poeta, en definitiva el seu *alter ego*, la poesia en la narració i un cicle mític dins un altre. El poema ve inclòs en el capítol 23 de la novel·la *The Golden Fleece* (1945) i també fou publicat amb el títol "Theseus and Ariadne" en el recull *Poems 1938-1945*. El tema és conegut i de llarga tradició: és la història de Teseu, fill del rei d'Atenes, que es presentà voluntari amb els joves oferts com a tribut al Minotaure de Creta, un monstre amb cos d'home i cap de brau que vivia en un inextricable laberint. Teseu aconseguí matar-lo, però, per sortir del laberint necessità l'ajut d'Ariadna, filla del rei Minos, que s'havia enamorat d'ell i li donà un cabdell de fil perquè, desembolicant-lo, marcàs el camí recorregut. Després fugiren plegats, però, quan feien escala a l'illa de Naxos, ell l'abandonà, no se sap bé per quina raó. Finalment, Teseu retornà a la seva pàtria i el déu Dionís pengué Ariadna com a esposa.

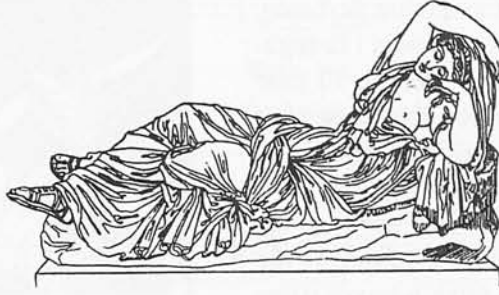
Alt en el llit ornamentat, més enllà de les ones
Somnia, en somnis recordant el seu pas decidit
Per viaranys de petxines vorejats de flors,
Travessant el terròs ombrívol sota les vinyes.
Sospira: "Immersa ben endins del meu passat erroni
Ella vagareja per les runes i per la gespa arrasada."

Però encara s'aixeca incòlume, la casa reial,
Corbada per l'edat i envaïda de pins,
On ell per primer cop avorri la seva constància.
I amb peu més segur ella camina, que quan
El terror del seu odi era un tro en l'aire,
Quan els pins agonitzaven pel damnatge del vent
I les flors la miraven amb ulls espirejants.

Amb ell, ara que tot s'ha acabat, no hi somnia mai,
Sinó que invoca una benedicció de vida sobre
Allò que ell suposa enderroc i herba espessa;
Tot fent de reina per a més noble companyia.

La llegenda ha estat objecte de nombroses versions literàries, artístiques i fins i tot musicals: esmentada a l'*Odissea* (11.321-325), entre els llatins figura a la carta X de les *Heroides* d'Ovidi, on ella dirigeix la seva queixa a l'amant traïdor; el poeta Catul havia tractat el tema anys abans. A l'Edat Mitjana, apareix Ariadna com una de les enamorades de *La llegenda de les dones famoses* de Chaucer. En el segle XVII, l'evocuen Thomas Corneille (*Ariane*), Jean Racine (*Phèdre*) i Lope de Vega (*El laberinto de Creta*), en un to tragicòmic. Més modernament, la llegenda ha conegut readaptacions com la de Nietzsche (*Ditirambes de Dionís*, 1888-1895), on la unió d'ella amb el déu és metàfora del dolor necessari de la vida, A. Gide (que presenta el seu amor alhora llibertador i sacrificat al seu *Teseu*, de 1946) i M. Yourcenar (*Qui no té el seu minotaure?*, 1963). Per altra banda, la pintura prefeix reflectir en especial el moment en què Dionís acull Ariadna, fent-la reina i coronant-la d'estrelles:

*Ariadna
dormia
tranquila
sobre la platja
de Naxos;
mentrestant,
Teseu salpava
amb la nau
deixant-la
abandonada*

així la veim al *Triomf de Bacus i Ariadna* d'Annibale Carracci, com també a obres semblants de Tiziano i Tintoretto (tots ells del segle XVI) o de Poussin (S. XVII), entre d'altres. En música, la figura d'Ariadna inspirà molts de compositors, com Monteverdi (en una òpera de la que conservam el "lament"), Haydn (la cantata *Ariadna a Naxos*), Richard Strauss (òpera amb el mateix títol sobre l'obra d'H. Von Hoffmannsthal), Carl Orff (*El lament d'Ariadna*), etcètera. Totes les versions del tema oscil·len en presentar Ariadna com a prototipus de l'amant fidel i abandonada o com a figura ideal i divinitzada. La mateixa alternància observarem al poema que Robert Graves dedica a la parella mítica, però, des d'una nova perspectiva.

En primer lloc, no ens narra directament la llegenda, sinó que se situa en un temps posterior al dels esdeveniments centrals i -en joc entre passat i present- el pla psicològic és el predominant: se'ns presenten a través dels malsons de Teseu, aclaparat pels sentiments de culpabilitat que li fan veure el record d'ella com un fantasma inconsolable, immers en la profunditat del seu subconscient i embruixant l'escenari de la traïció:

*He sighs. Deep sunk in my erroneous past
She haunts the ruins and ravaged lawns`*

Les al·lusions del món natural són l'altra via per la que esbrinam els fets: la decadència de l'antic palau és un eco del defalliment del senyor, però, alhora és un símbol de la resistència d'ella: Teseu no sap que Ariadna ha pogut superar el pas certament tràgic de l'abandonament, que el poema expressa amb imatges d'una natura turmentada: el tro, els pins xapats pel vent -que, victoriosos, cobriran més tard el palau-, les flors esgarrifadorament personificades:

*And with a surer foot she goes than when
Dread of his hate was thunder in the air,
When the pines agonised with flaws of wind
And flowers glared up at her with frantic eyes*

Ella ha tingut por; era fidel i constant i ell l'avorria, precisament per això. Podem dir que ha patit una veritable "síndrome de la dona maltractada"; però ja s'ha acabat, com expressa la darrera estrofa: indiferent a qui l'ha ferida, no és capaç tan sols ni de somniar amb ell, al contrari dels somnis persistents que pateix Teseu. El poema desenvolupa un contrast subtil entre la figura masculina i la femenina, amb les seves mentalitats diferenciades:

Des del primer vers, s'ironitza amb la supèrbia d'ell, *high on his figured couch*; l'evocació del tro -que procedeix del llamp del seu pare Zeus- és imatge del despotisme masculí que l'enfronta, no sols a Ariadna, sinó també a Dionís, el déu amable del vi i la vegetació, defensor de les dones, que sembla pressentit en les vinyes per on passeja ella en el somni de Teseu. Podem intuir que si aquest la suposa morta, és perquè pensa que no ha pogut sobreviure sense ell, prova del seu narcisisme. Quant a la figura d'ella, ja les petxines del camí que recorre l'associem amb Afrodita, divinitat marina en la interpretació de Graves, (*The Greek Myths*, apartat 11.1 i 3), perquè és en realitat una deessa, *Ari-agne*, "Molt pura", un títol de la lluna (vegem *Ibid.* 98.5), la Deessa Blanca de molts de noms. És una divinitat, però no sobrenatural, sinó viva i, podríem dir, molt humana. Ara "fa de reina" vora un nou company més noble en tots els sentits: d'una categoria més alta que Teseu, per descomptat, i també amb una imatge, ja des del món grec, més equiparable al femení (tal com el presenta la tragèdia *Les Bacants* d'Eurípides).

*Of him, now all is done, she never dreams
But calls a living blessing down upon
What he supposes rubble and rank grass;
Playing the queen to nobler company*

Però Ariadna, triomfadora, no es complau en la rancúnia. Tot assumint un caràcter diví transforma la venjança i la destrucció en benedicció i vida. Per aquest joc de punts de vista contrastats, allò que Teseu pensa i la realitat que ell ha menyspreat, Graves expressa, com en tantes ocasions al llarg de la seva

obra, la superioritat moral de la mentalitat femenina. Front al caràcter masculí egoista i narcisista de Teseu, la figura d'Ariadna ressalta per la constància i la seguretat. Ell viu en el passat; ella en el present. El mite clàssic serveix al poeta de vehicle per objectivar unes preocupacions personals; sense dur a terme una distorsió important de la llegenda o sincretitzar-la amb mitologia d'altres procedències -com en les seves peces més famoses, *The White Goddess* i *To Juan at the Winter Solstice*- li dona una llum nova a través d'una xarxa d'al·lusions que transformen en arquetípics els personatges.

[Text inèdit]

Teseu i el Minotaure

Maria Rosa Llabrés Ripoll

Deu anys

Benedetto il giorno, e il mese, e l'anno...
(Petrarca)

Maleïda sigui l'hora
que vaig caure en el teu parany,
criatura esquiva
feta de gel, d'èter, de vidre blau
i d'alga negra.
Com m'has donat tant de foc a les mans,
tant de ferro a la veu,
tanta frisança a les passes,
tanta escorça nova al meu arbre de vida,
si no he pogut suportar la teva claror,
si la teva pell no reposa al meu coixí,
si ets un torrent que inunda les voreres,
un cúmulo d'aire que s'enfila...?
Beneïda sigui l'hora,
Beneïda sigui.

Maria Rosa Llabrés Ripoll

De *La interrogación vermella*
Ed. Capaltard, Palma (2003)

Ina (Adelina Gómez Juan); resideix a Es Castell; condueix un programa de ràdio titulat «Tramvia» a Ràdio Balear Menorca -102.7 FM-, i és l'autora de *Les ondines d'una nit d'estiu i ...altres essències* que conté un CD. La poesia "Deixar la cabellera", una de les composicions del CD, ha estat musicada pel guitarrista i compositor **Toni Sintes** d'Alaior. El llibre - es tracta d'una autoedició - es pot adquirir per 20 Euros fent la comanda al número de telèfon 626-045414

Deixar la cabellera *

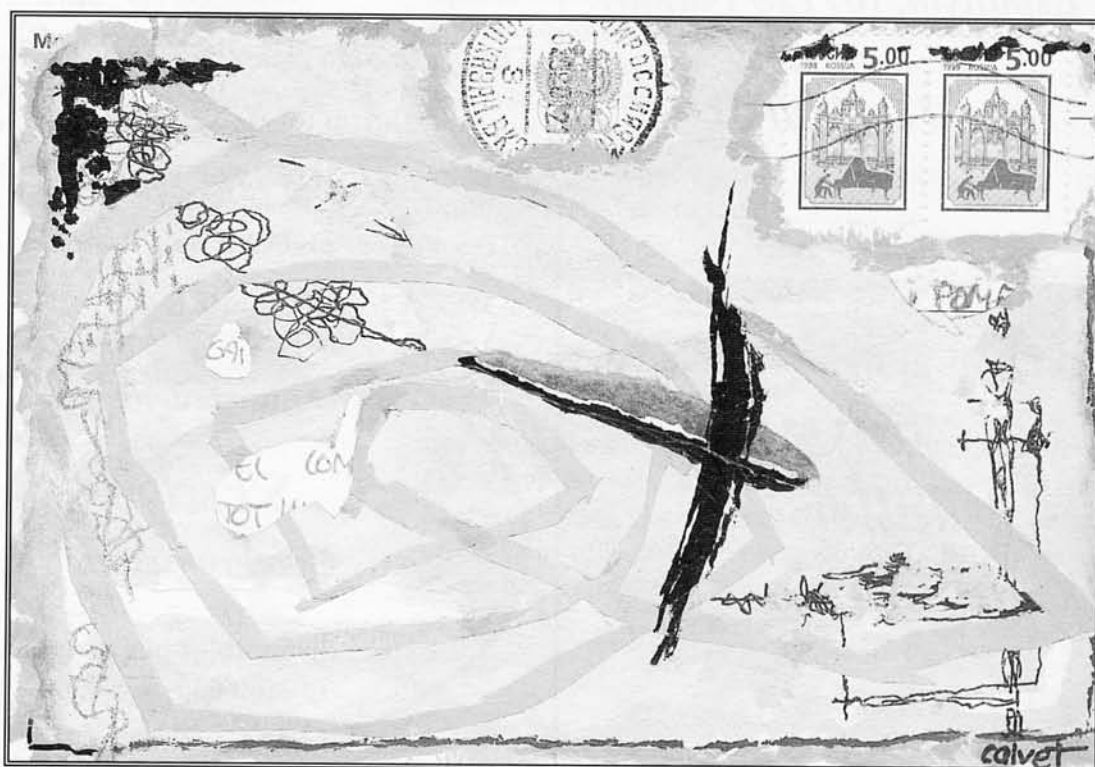
*Deixar la cabellera
lliure sobre el cos nu,
provocar a l'horitzó
a la renaixença del sol,
bategar salvatgement,
viure i morir en el mateix moment.*

P. G.

Lletra: **Ina**
Música: **Toni Sintes**

* Del llibre *Les ondines d'una nit d'estiu i ...altres essències* (2003)

Francesc Calvet, collage

CRISTALERIA
PEREZ SABATER

Telèfons:

Paco 600 44 44 27

José 607 98 45 97

Toni 607 98 46 97

Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)

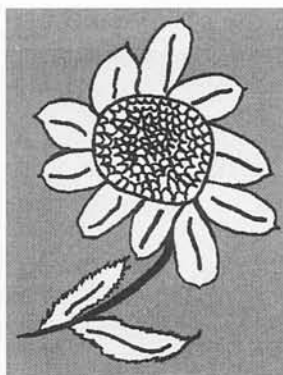
Fax 971 43 90 01

CRISTALERIA
PEREZ SABATER

☎ 971 43 84 33

Taller
aluminio

Dibuix col·lectiu
de l'associació Gira-sol

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no torna cap original no sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats -d'una extensió màxima de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa i d'un telèfon de contacte. Si es tractàs d'un escrit d'un col·lectiu, el signarà, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. En cas de voler fer-nos suggerències, o si voleu comunicar-nos les vostres idees, enviau-les a l'apartat 332, 07181 Palmanova, (Calvià), Mallorca, Illes Balears.

ERRATA

Com es pot suposar, *S'Esclop, Quadern cultural* posa esment en els textos seleccionats; però, malgrat aquesta cura, hi pot haver qualche errada. En la signatura de poesia francesa, que manté el nostre col·laborador Maties Tugores i Garau, en el passat núm. 14, a la pàg. 30, el lector ha de tenir en compte les següents observacions: En el segon poema, els dos primers versos han de dir: "A darrera, àngels que tot ho poden conèixer / de tals vides"; en el tercer poema, s'ha de posar una coma al 6e vers, després d'*ínfimes* i, al següent vers, *hom* s'hauria d'haver escrit sense majúscula.

SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop, Quadern cultural es pot adquirir per subscripció anual (6 nús 13,50 euros). Informació al telèfons de pàg. 2 o apart. 332, 07181 Palmanova, (Calvià), Mallorca, Balears

PUNTS DE VENDA

Des d'aquesta edició, a la venda a llibreries i quioscs

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

Els amants (René)

Malalts del laberint
 lluiten contra el sudari que cobreix els seus caps.
 Es besen,
 tapats,
 i el seu desig fa un vol de cadenera engabiada.
 Trontolla,
 precoç,
 l'oració embadalida
 i es manlleven carícies
 a canvi d'embalsamar les inaccessibles figures
 en un únic gest cultivat:
 l'abraçada eterna.

Francesca Pujol Figuera.

Nascuda a Palma, el 6 de febrer de 1974, va cursar estudis d'Història de l'Art a la Universitat de les Illes Balears, dels quals es llicencià el 1999. Ha realitzat diverses tasques formatives d'investigació artística: col·laboració en la catalogació dels arxius del departament de Ciències Històriques i Teoria de les Arts de la Universitat de les Illes Balears (1996-1997) i de la correspondència postal de Joan Miró (Fundació Pilar i Joan Miró, 1998), i els treballs d'investigació «El *graffitti* contemporáneo en Palma de Mallorca» (1997) i «El cementiri de Sóller» (1998). Actualment, fa feina a la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears.

La seva trajectòria literària és breu: l'any 1999 guanyà el 2n premi de relat del certamen Art Jove amb l'obra *Suc d'aglans*.

Va ser la guanyadora del 2n premi de poesia Vila de Lloseta 2002 amb *L'amor polièdric*, i ha estat guardonada amb el 1r premi de poesia Rei en Jaume de Calvià 2003 amb el recull *Ell i els altres*.

El nin i el titella (Henri)

Jo, de nin, guardava flors silvestres al cabàs del meu ventre,
 al temps que manejava hàbilment un titella articulat i mostatxut
 que era un mag, un geni, un poeta alegre.
 Jo, de nin, gaudia d'un cel blau intens
 i els arbres que em servien de recer tenien fulla perenne.
 Jo, de nin, mirava de front les coses,
 i somreia.

Odalisca (Jean-Auguste)

Té una auca a les anques de neu
 aquesta dona perlejada i audaç.
 La línia corba del seu perfil
 augura un vol d'ocell
 perfumat de cúrcuma i desig.
 Té la pell d'albercoc,
 un rosari d'estramps traçats en cada vèrtebra,
 l'atzar als plecs i als racons.

Els Déus del món modern (José Clemente)

Es recolza el món, com un aràcnid, sobre un passat de llibres
 i flors empresonades dins urnes de vidre.
 S'obre de cames, el món, però és un esquelet gens seductor
 on els Déus sols analitzen i comproven.
 Té els braços descompostos, aquest món modern,
 i res gaudidor o fruïdor no hi cap.

«Primavera» de Ludwig van Beethoven

(Sonata núm. 5 op. 24 en fa major, per a violí i piano)

En la nostra revista *S'Esclop*, en les pàgines del passat número 11, feia menció de les sonates per a violí i piano de Ludwig van Beethoven; es tractava d'un comentari que s'emmarca dins els aspectes historicistes. En aquesta ocasió, més tost, parlaré, de la *forma-sonata*.

Llegint la poesia de Miquel Costa i Llobera, haig de dir que, com a músic, no és cap sorpresa que hi trobi una semblança estètica i simbòlica amb la música de Beethoven, sobretot en la composició *El Pi de Formentor*, que posseeix vertadera grandesa de cançó simfònica i la força d'expressió del creador romàntic.

Primavera

*L'Abril és arribat. De flors vestida,
riu la terra del sol enamorada,
i el sol li envia, amb amorosa ullada,
ric present de colors, de llum i vida.*

*L'embat que juga dins la vall florida
vola escampant essència regalada;
canta el dolç rossinyol per l'enramada,
i cançons noves a cantar convida.*

*Per tot bellesa nova i alegrança...
Pareix que el món d'aquella edat primera
del Paradís perdut fa recordança.*

*Res com tu en aquest món oh Primavera!
Mes no... jo sé un Abril que al teu s'avança:
l'Abril d'un cor que creu, ama i espera!*

L'obra del gran sord de Bonn, palpita plena d'humanitat i passió, i també de resignació, dolor, contemplació i èxtasi; és música que palpita com el buf de les ventades, i s'hi agiten branques i fullatges; i per què no afegir també que "*conserva de ses filles l'eterna primavera*"? Vet aquí la sonata *Primavera* per a violí i piano, ¿no fa Beethoven, una lluita contrapuntística i melòdica "*lluita amb les ventades que atupen la ribera, que cruixen lo terror*"? No serà en la simfonia pastoral -en fa major- amb la mateixa tonalitat de la sonata *Primavera*, i amb el quart moviment de la simfonia *Gewitter, Sturm* on Beethoven i la tempesta és tot u i "*domina les muntanyes i aguaita l'infinit; per ell la terra és dura, mes besa son ramatge lo cel que l'enamora, i té el llamp i l'oratge per glòria i per delit...*"? Beethoven -home eminentment religiós- com el nostre

il·lustre poeta, estimava la natura a més no poder, cada dia passejava pel camp i la muntanya, on componia, tant a l'estiu com a l'hivern, i afirmava: "No és possible que existeixi ningú en el món que estimi més que jo el camp, un arbre": "*Mon cor estima un arbre! Més vell que l'olivera, més poderós que el roure, més verd que el taronger*". L'escriptor valencià Joan Fuster ho ha descrit així: "amic de l'àguila i del voltor, és la viva imatge del geni, tal com l'imaginava -el somniava - el Costa inquiet i romàntic, al cim de les muntanyes i de cara a l'infinit, joiós entre el llamp i la tempesta". Gabriel Janer Manila també n'ha escrit: "Costa s'arrisca a interpretar la naturalesa des de la moral: explica a l'ànima la victòria del pi de la ribera, perquè lluita amb les ventades, perquè no se sustenta del llim d'aquesta terra, perquè el cel l'enamora. La natura esdevé el testimoni de la mà divina i la creació és l'obra d'un gran poeta. La naturalesa, dons, com a exemple moral: sàvia i perfecta. Ho havia estat per a Hug de Sant Víctor, per a Tomàs d'Aquino, per a Francesc d'Assís, per a Alain de Lille: *omnis mundi creatura / quasi liber et pictura / nobis est speculum*". Un llibre escrit per Déu que tanca significats ocults". [...] "La natura: el llibre més prodigiós del món. Àdhuc la música del paisatge, la ressonància de l'arbre que el poeta recrea en els alexandrins.

L'exemplaritat de la naturalesa i l'alenada moral que traspua també és present a Ramon Llull: després que Natana ha revelat el seu amor al jove Blanquerna i aquest li ha dit que el seu cor desitja de fer vida eremítica i ella el suplica que se l'emporti a l'ermitatge, que faran la penitència plegats, respon el jove: "*companyia no vull haver sinó de Déu e d'arbres, d'auells, bèsties salvatges, aigües, fonts, prats e ribatges, sol, lluna, estrelles, car ninguna d'estes coses no embarguen l'ànima a contemplar son Déu...*"

Beethoven, en la solitud sonora, ànima sensible i enamorat de la Veritat Divina, segueix parlant: "un ocell, una flor, em són més estimats que un home ..." i moltes vegades deia: "Déu meu, que felicitat em sent en

el bosc, on cada arbre és una veu vostra. Quina meravella, Senyor! La calma, la pau necessària per servir-vos està aquí, en aquestes selves i en aquestes muntanyes". *Amunt, ànima forta! Traspassa la boirada i arrela dins l'altura com l'arbre dels penyals. Veuràs caure a tes plantes la mar del món irada, i tes cançons valentes 'niran per la ventada com l'au dels temporals.* Beethoven era un vertader temporal; i com a amant de la llibertat i de la dignitat humana, fou un republicà sentimental i abraça les idees de la Revolució Francesa. Per això, dedicà a Napoleó Bonapart la Simfonia núm. 3 en Mi bemoll Major, op.55 *Heroica* i li brindà la seva amistat. Però, en assabentar-se que s'havia autoproclamat emperador, li retirà la dedicatòria i exclamà: "aquest home és igual que qualsevol altre, només que ara, a més, és un imbècil"; així surava la seva sinceritat i valentia, que en tot moment mostra.

*Oh tu, que amb art fatiosa
cerques la forma grandiosa
de lo sublim enyorat,
vine a veure una vegada
nostra ribera escarpada,
obra de Déu que inspira
va esculpint la Tempestat*

Mossèn Costa, en un sermó, en ocasió de commemorar la festivitat de Santa Cecília, ens diu: "*lo íntim, lo íntens, lo misteriós, lo inefable, lo sobrenatural, lo infinit, tenen en la música el medi d'expressió més apropiat i en són els principis fontals inestroncables...*

Tot l'univers s'ha dit que és un temple, a on totes les veus de la creació componen un himne colossal de

glòria a l'Altíssim. Moviments d'estrelles, sols i mons en les òrbites cadencioses de l'espai, vibracions de la llum, veus de les ones i dels vents, bramuls de monstres i abismes, retrò de la tempestat, remoreig del bosc, cantar d'auells, sons de tot lo que viu per planes i muntanyes..."

La forma-sonata

Sense voler entrar ara massa en detalls tècnics, crec que es fa necessari conèixer una mica la disposició general de la *forma-sonata*.

El nom de *sonata* fou usat, primitivament, pels italians, designant amb aquest mot una peça sonada, composició per a instrument d'arc, en oposició a la *cantata*, peça cantada, i a *toccatà*, peça per ser tocada al teclat. La sonata es compon de quatre moviments, i cadascun té caràcter i forma diferent. Les primeres sonates eren bitemàtiques; en el període barroc evolucionaren als tres moviments i, ja en el període del clasicisme, arribaren als quatre moviments.

El primer moviment el formen tres grans divisions, cadascuna d'elles té un paper peculiar: La I part conté l'exposició de tots els elements: primer subjecte, pont, segon subjecte, exegesi i la conclusió de l'exposició.

Beethoven usa de dos temes contrastants, l'un és particularment rítmic, de caràcter quasi masculí; mentre l'altre, més especialment melòdic, té caràcter quasi femení. Aquests dos temes, en la inicial exposició de la sonata, no són en el mateix to. La tonalitat, en música, pot ser considerada com un lloc d'acció, i el modo com una manera d'ésser.

Partitura Primavera, de Ludwig van Beethoven

Lo pi de Formentor, Raquel Ramos

En l'exposició, els dos temes són independents l'un de l'altre, i, per això, el primer subjecte, és en el to principal de l'obra. El segon subjecte és en un to relativament veí, però mai no es troba en el to principal. Per ajuntar aquests dos temes, Beethoven fa ús d'una modulació que s'anomena amb un nom típic: el pont. El pont sovint està format per un element que, de vegades, és tan important com un tema. És una transició -tant expressiva com material- entre els dos temes.

Beethoven va donar a tots aquests elements un caràcter molt marcat; els temes esdevenen, talment, veritables personatges que pensassin i actuassin en el transcurs de l'obra, com actuen i pensen els humans en la vida. I a la II part, a l'exposició dels temes, es troba la part anomenada desenrotllament, en la que els temes i tots els elements de l'exposició manifesten llur activitat, ja sigui sobre sí mateixos, ja sigui juxtaposats, l'un contra l'altre, o també l'un per a l'altre, com succeeix en la vida. En la III part, -que és la que s'anomena reexposició- reapareixen els dos temes com en l'exposició, sols que el segon subjecte ha estat portat, pel fet del desenrotllament, fins al mateix to del primer subjecte.

El segon moviment, lent, com a forma pròpia del caràcter greu, -*adagio* o *andante*- és commovedor, interior; és l'expressió dels sentiments. És el santuari de l'obra, perquè, així mateix, és l'expressió del pensament més íntim del compositor, de l'home. La seva forma, potser la més senzilla de totes elles, és, algunes vegades, binària. Molt sovint aquest moviment lent el trobam constituït en una forma ternària, que pren el nom alemany de *lied*, que és el de la cançó.

El lied es pot constituir d'una forma més desenrotllada, però conserva la mateixa naturalesa. Aleshores es constitueix en cinc parts; la primera, la tercera i la cinquena essent semblants, i la segona, diferents l'una de l'altra, i en dues tonalitats veïnes.

El tercer moviment de la sonata, és el minuet esdevingut més tard el *scherzo*. Aquesta peça, sota la denominació de minuet, guardà principalment el ritme de l'antic minuet. -minuet o *scherzo*- i es compon d'una dansa en dues parts, de desigual llargària i amb repetició de cadascuna. I la segona d'aquestes parts està composta de dues divisions més petites: la primera, en la que té lloc el desenvolupament del minuet o *scherzo*, i la segona, que és la repetició de la frase inicial. Tot això serà reprès al final, després que el trio haurà seguit a l'exposició del minuet o del *scherzo*.

El quart moviment de la sonata consistirà, en un *rondó*. Aquesta forma, vinguda de la popular ronda, es compon d'un refrany, sempre el mateix, en el to inicial, i de dues o tres cobles diferents, en tonalitats diverses. Poc a poc, la forma rondó fou substituïda per la de sonata, com una mena d'*allegro*.

Aquesta forma-sonata és la típica de Beethoven (i també era la de Haydn). No obstant això, en referir-nos al de la *Primavera*, hem de remarcar que el primer subjecte és totalment melòdic mentre que el segon és, en la seva totalitat, rítmic; d'aquí "la broma" de Beethoven que romp quan convé el seu propi motlle.

[Text inèdit]

Agustí Aguiló i Bordoy

El Pi de Formentor

Electus ut cedri

Mon cor estima un arbre! Més vell que l'olivera,
més poderós que el roure, més verd que el taronger,
conserva de ses fulles l'eterna primavera,
i lluita amb les tormentes que assalten la ribera,
com un gegant guerrer.

No guaita per ses fulles la flor enamorada;
no va la fontanella ses ombres a besar;
mes Déu unguí d'aromes sa testa consagrada
i li donà per trono l'esquerpa serralada,
per font l'immensa mar.

Quan lluny damunt les ones renaix la llum divina,
no canta per ses branques l'aucell que encativam;
el crit sublim escolta de l'àguila marina,
o del voltor que passa sent l'ala gegantina
remoure son fullam.

Del llim d'aquesta terra sa vida no sustenta;
revincla per les roques sa poderosa rel,
té pluges i rosades i vents i llum ardenta;
i, com un vell profeta, rep vida i s'alimenta
de les amors del cel.

Arbre sublim! Del geni n'és ell la viva imatge:
domina les muntanyes i aguaita l'infinít;
per ell la terra és dura, mes besa son ramatge
el cel qui l'enamora, i té el llamp i l'oratge
per glòria i per delit.

Oh! sí: que quan a lloure bramulen les ventades
i sembla entre l'escuma que tombi el seu penyal,
llavors ell riu i canta més fort que les onades
i vencedor espolsa damunt les nuvolades
sa cabellera real.

Arbre, mon cor t'enveja! Sobre la terra impura,
com a penyora santa duré jo el teu record.
Lluitar constant i vèncer, reinat sobre l'altura
i alimentar-se i viure de cel i de llum pura...
oh vida, oh noble sort!

Amunt, ànima forta! Traspassa la boirada
i arrela dins l'altura com l'arbre els penyals.
Veuràs caure a tes plantes la mar del món irada,
i tes cançons tranquiles 'niran per la ventada
com l'au dels temporals.

Miquel Costa i Llobera

(Versió de 1907)

FERIDA OBERTA

*En Chatila hay ojos,
todos los ojos son míos.
Hay ojos que lloran lágrimas.
No, no lloran lágrimas:
están bañados de sangre.*

MOHAMED EL JATIB

S'estava bé a l'ombra de les palmeres i devora el pou dels avis, escoltant les mateixes rondalles de sempre.

Però ara som ocells perduts de la boira, vigorós cruixit dins la fosca, clamor ofegat a les aigües de l'oblit...

Mans de sorra i sol palpen l'esquena llisa del territori minat d'esglais.

Ulls orfes escruten temorencs els clivells fatals de l'horitzó, on el rostre fugaç de l'oreig fa sonar els flabiols del desert, abans que la pluja de foc caigui sobre les tendes clavades en l'oprobri del segle.

Ulls plens d'ansiosa vigilància ballen la dansa macabra de la llum cega.

¿Qui vol plantar cara al *sirocco* que bull a les boques esdentades del dolor?

¿Qui coneix de prop el soroll invisible que esclata als catúfols de l'espant...?

Callar, a vegades, no és silenci culpable, ni allunyament o indiferència, ni complicitat amb la dalla...

Callar, a vegades, és la ferida oberta que ens agermana.

Jean Serra

Del llibre *Des de la quietud*, guardonat amb el XXVII Premi de poesia Vila de Martorell 2002
1ª ed., febrer 2003, Viena Edicions, Barcelona

Rosmarí Deckel, abstracte, tècnica mixta

AIRE ACONDICIONADO - EQUIPAMIENTO HOTELERO

HUMICLIMA

SERVICIO Y GARANTIA

www.humiclíma.com

ISO 9002

HUMICLIMA - Camí Vell de Bunyola, 39 - Pol. Ind. Son Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas 971 431 216 - S.A.C. 971 431 090 - Fax 971 200 228 - 971 754 751 - E-mail: humiclíma@humiclíma.com

KLIMA HOTELS - Avda. 16 de Julio, 53 - Pol. Ind. Son Castelló - Palma de Mallorca - Tel. Oficinas y S.A.C. 971 900 390 - Fax 971 900 395 - E-mail: klimahotels@ono.com